

М. О. Мироненко
студ. III курсу
Спеціальність «Право»
Науковий керівник: к.ю.н., доц. О. О. Нігрєєва

РЕФОРМУВАННЯ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН: ПРОБЛЕМИ І ТЕНДЕНЦІЇ

Минуло вже більш ніж 70 років після закінчення Другої світової війни та створення глобальної міжнародної організації – Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН). Основним завданням цієї організації стала підтримка міжнародного миру та безпеки [1]. Для реалізації цього завдання було створено постійно діючий орган – Раду Безпеки ООН (далі – РБ ООН), на який було покладено основну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки. З тих часів геополітичні реалії корінним чином змінилися, а сама Рада Безпеки ООН не зазнала значних змін. Наразі до складу Ради Безпеки ООН входять 15 країн-членів – 5 постійних і 10 непостійних [1], в той час як ООН нараховує 193 держави-члени [2]. Кожна з 5 постійних країн-членів має право вето, що унеможливило прийняття важливих рішень, які якимось чином погіршують становище постійних членів. Ще одним аргументом на користь реформування Ради Безпеки ООН є так званий «каскадний ефект» – проблема переважної участі постійних членів Ради Безпеки ООН в роботі інших органів ООН при призначенні на високі керівні посади в системі організації в збиток іншим державам-членам [3]. Мета цієї доповіді – розглянути проблеми та тенденції реформування Ради Безпеки ООН, необхідність та можливість її проведення.

Незрівноваженість між кількістю місць у Раді Безпеки ООН та загальною кількістю держав-членів стає все більш очевидною, а єдина суттєва реформа Ради Безпеки відбулася в минулому столітті: вона включала збільшення числа непостійних членів з шести до десяти [4]. З обранням 1992 р. Бутроса Бутрос-Галі Генеральним секретарем відновилися дискусії щодо реформування Ради Безпеки ООН [5].

До 1992 р. Японія та Німеччина стали другим і третім за величиною фінансовими донорами ООН і почали вимагати постійного місця у складі Ради Безпеки. Крім того, Бразилія (п'ята за величиною територією країна у світі) та Індія (друга за кількістю населення у світі) як наймогутніші країни в межах своїх регіональних груп,

зажадали і собі постійного членства в Раді Безпеки ООН. Ці чотири країни сформували так звану «групу чотирьох» (далі – G4).

З іншого боку, їхні сусідні країни виступили проти того, щоб G4 стали постійними членами, які мають право вето, адже це могло би сприяти дестабілізації ситуації в регіонах. Вони виступили за розширення категорії непостійних членів, які були б обрані на регіональній основі.

Одночасно Група африканських країн почала вимагати двох постійних місць для себе, на основі історичної несправедливості та тому, що більшість питань ради зосереджено на цьому континенті. Ці два місця були б лише африканськими, та займали би їх африканські країни, обрані африканською групою [6].

Протиріччя накопичуються і серед самих постійних членів Ради Безпеки – Росії, Франції, КНР, Великої Британії та США, чия однаковість вкрай важлива для прийняття поправки до Статуту ООН. Так, Франція та Велика Британія підтримують як постійних членів Німеччину, Бразилію, Індію і Японію, а також двох кандидатів від Африки і виступають проти надання постійного місця для ЄС. Але кандидатура Німеччини суперечить інтересам США і вони її не підтримують, хоча вітають включення до складу Ради Японії, що не влаштовує Китай та Індію. Бразилія влаштовує Францію, Росію та Велику Британію, але проти неї виступає США і її регіональні суперники – Мексика і Аргентина. Протиріччя між постійними членами Ради Безпеки тільки загострюються, і жодна поправка, що стосується зміни складу постійних членів в таких умовах проведена бути не може.

Що стосується методів роботи Ради Безпеки, то незважаючи на деякі зроблені кроки по їх покращенню, останнім часом відзначається зростаюча впевненість серед держав-членів в тому, що більша прозорість роботи Ради Безпеки не обов'язково переросте в більш активну участь країн в процесі прийняття його рішень. Парадоксально, але деякі з прийнятих раніше для забезпечення більшої відкритості Ради Безпеки заходів обернулися тим, що більша кількість рішень стала прийматися таємно. Наприклад, в той час як більша кількість публічних дискусій стали вестися в широкому колі Ради Безпеки, менш формальні переговори перемістилися в закриті кулуари [7].

У висновку слід сказати? що необхідність реформи Ради Безпеки очевидна, адже змінилися реалії та співвідношення сил у світі, а от сама Рада Безпеки за більше ніж 70 років свого існування

майже не зазнала змін. Найбільш ефективним було би збільшити Раду Безпеки за рахунок Індії, Бразилії та, можливо, якоїсь країни Африки, адже більшість питань Ради Безпеки зосереджено саме на цьому континенті. Між іншим, три регіони світу (Африка, Океанія та Південна Америка) не мають постійного представництва в Раді Безпеки, в той час як, наприклад, Західну Європу можна вважати «надпредставленою». Найбільш реальним є збільшення Ради Безпеки за рахунок країн G4, в першу чергу Німеччини та Японії як найбільших фінансових донорів ООН. Але, найближчим часом реформа Ради Безпеки навряд відбудеться, адже постійні держави-члени Ради Безпеки ООН, що мають право вето, не бажають змін, бо і так займають привілейоване становище, а така реформа однозначно призведе до зменшення їх впливу. Тому, можливо, це питання ще довго залишатиметься відкритим.

Список використаної літератури

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010. – Назва з екрана.
2. Республіка Южный Судан стала 193-м государством-членом ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gproxx.com/http://www.un.org/russian/news/story.asp?NewsID=15925>. – Назва з екрана.
3. Итоговый документ Всемирного саммита 2005 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/outcome2005.shtml. – Назва з екрана.
4. General Assembly Resolution A/RES/377 (V), Uniting for peace, (03 Nov. 1950). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/377\(V\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/377(V)). – Назва з екрана.
5. Weiss Thomas G. The Illusion of UN Security Council Reform// The Washington Quarterly/ Thomas G. Weiss [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ucs.mun.ca/~russellw/Teaching_files/Weiss%20%20UN%20Security%20Council%20Reform.pdf. – Назва з екрана.
6. Countries Welcome Work Plan as Security Council Reform Process Commences New Phase// Center for UN reform Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.centerforunreform.org/?q=node/386>. – Назва з екрана.
7. Итоговый документ Всемирного саммита 2005 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/outcome2005.shtml. – Назва з екрана.
8. Swart, L and von Freiesleben, J. Governing & Managing Change at the United Nations: Reform of the Security Council from 1945 to September 2013//Center For UN Reform Education/ L. Swart and J. von Freiesleben. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9781137397607_8. – Назва з екрана.